

Силабус курсу «ІНСТРУМЕНТОЗНАВСТВО»

**Освітній ступінь “Бакалавр”
Спеціальність 025 “Музичне мистецтво”
Освітньо-професійна програма
“Інструментальне виконавство (за видами)”
Роки навчання: I
Семестри: II
Кількість кредитів: 3
Мова викладання: українська**

Керівник курсу ВБ 54 «Інструментознавство»

Косенко Павло Борисович

Доцент, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри «Інструментальне виконавство (за видами)»

Контактна інформація: kosenko.pablo@gmail.com

Прореквізити та постреквізити дисципліни

- **Прореквізити дисципліни:**

ОК 8 «Історія світової музики», ОК 10 «Теорія музики»,
ОК 11 «Сольфеджіо», ОК 12 «Гармонія», ОК 18 «Спеціальний
інструмент (за видами)».

- **Постреквізити дисципліни:** ОК 16 «Інформаційні технології в
музиці», ОК 22 «Методика і практика роботи з ансамблем»,
ОК 30 «Інструментовка».

Характеристика дисципліни

ВБ 54 «Інструментознавство» належить до циклу дисциплін вільного вибору студента циклу професійної підготовки, кафедри «Інструментальне виконавство (за видами)». Предметом вивчення дисципліни «Інструментознавство» є музичні інструменти, їх акустичні властивості та специфіка звукоутворення, виражальні і технічні можливості, практика використання у різних складах інструментальних ансамблів та оркестрів.

Завдання дисципліни:

- формування знань про історію виникнення й розвиток музичного інструментарію,
- дослідження художньо-технічних характеристик музичних інструментів, їх практичне використання в ансамблях та оркестрах;
- формування особистості, здатної до творчої діяльності, самовдосконалення та професійного зростання,
- отримання практичного досвіду інструментування творів, використання його у подальшій професійній діяльності.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни «Інструментознавство» сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей: ЗК 2, 8; СК 6, 13.

ЗК 2 Знання та розуміння предметної області професійної діяльності.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК 6 Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.

СК 13 Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.

Відповідно до освітньої програми «Інструментальне виконавство (за видами)» вивчення навчальної дисципліни «Інструментознавство» **ВБ 54** забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.	ПРН 9
Демонструвати володіння теоретичними та практичними основами інструментування, аранжування музики, вміння здійснювати переклад музичних творів для різних колективів (оркестру, ансамблю).	ПРН 10

Мета навчальної дисципліни «Інструментознавство» – забезпечити студентів теоретичними знаннями з основ інструментознавства, історії виникнення й розвитку музичного інструментарію; прищепити навички дослідження художньо-технічних характеристик музичних інструментів задля розуміння можливостей їх використання в ансамблях та оркестрах; сформувати особистість, здатну до творчої діяльності.

Зміст і структура курсу

ТЕМА	Кількість годин						
	Денна форма				Заочна форма		
	разом	лекції	семінарські	самостійні	разом	лекційні	самостійні
МОДУЛЬ 1.							
Змістовий модуль 1. Загальні відомості про музичні інструменти. Характеристика типових складів оркестрів, їх виразно-художніх і технічних можливостей.							
Тема 1. Інструментознавство як об'єкт наукових досліджень. Походження та розвиток музичних інструментів.	6	2	0	4	12	1	11
Тема 2. Першоджерела вивчення українського народного інструментарію.	6	2	0	4			

Тема 3. Основні історичні відомості про оркестр. Класифікація оркестрів. Оркестрова партитура.	6	2	0	4	6	1	5
Тема 4. Симфонічний оркестр, його інструментальний склад. Технічні та виразові можливості групи струнно-смичкових інструментів.	9	2	2	5	15	1	14
Тема 5. Духові та ударні інструменти симфонічного оркестру.	6	2	0	4			
Тема 6. Інструменти духового оркестру. Різновиди духових оркестрів.	6	2	0	4	12	1	11
Тема 7. Інструментальний склад естрадно-симфонічного оркестру. Специфіка репертуару.	6	2	0	4			
Змістовий модуль 2. Оркестри та ансамблі українських народних інструментів.							
Тема 8. Художньо-технічні характеристики інструментарію оркестрів і ансамблів українських народних інструментів.	6	2	0	4	6	1	5
Тема 9. Струнно-щипкові та струнно-ударні народні інструменти.	6	2	0	4	12	1	11
Тема 10. Струнно-смичкова група оркестрів і ансамблів українських народних інструментів.	6	2	0	4			
Тема 11. Духові та ударні народні музичні інструменти.	6	2	0	4	15	1	14
Тема 12. Можливості та специфіка тембральної взаємодії оркестрових інструментів. Поєднання і узгодження виконавських штрихів.	9	2	2	5			
Тема 13. Епізодичні інструменти.	6	2	0	4	12	1	11
Тема 14. Ансамбль «Троїсті музики». Регіональні особливості інструментарію.	6	2	0	4			
	денне				заочне		
Загальний обсяг годин:	90	28	4	58	90	8	82

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна ф.	Заочна ф.
	МОДУЛЬ 1.		
1	Робота над темою : Інструментознавство як об'єкт наукових досліджень. Походження та розвиток музичних інструментів.	4	5

2	Робота над темою : Першоджерела та процес розвитку українського народного інструментарію.	4	6
3	Робота над темою : Короткі історичні дані про оркестр. Класифікація оркестрів. Оркестрова партитура.	4	6
4	Робота над темою : Симфонічний оркестр, інструментальний склад, художньо-технічні можливості. Група струнно-смичкових інструментів.	5	6
5	Робота над темою : Духові та ударні інструменти симфонічного оркестру.	4	6
6	Робота над темою : Інструменти духового оркестру. Різновиди духових оркестрів	4	6
7	Робота над темою : Інструментальний склад естрадно-симфонічного оркестру. Специфіка репертуару.	4	6
	Модуль 2.		
8	Робота над темою : Художньо-технічні характеристики інструментарію українських народних оркестрів і ансамблів.	4	5
9	Робота над темою : Групи струнно-щипкових та струнно-ударних інструментів українського народного оркестру.	4	6
10	Робота над темою: Струнно-смичкові інструменти українського народного оркестру.	4	6
11	Робота над темою: Духові та ударні народні музичні інструменти народного оркестру.	4	6
12	Робота над темою: Характеристика тембральної взаємодії оркестрових інструментів. Поєднання та узгодження виконавських штрихів.	5	6
13	Робота над темою :Епізодичні інструменти.	4	6
14	Робота над темою: Ансамблі троїстої музики . Різновиди. Регіональна особливість інструментарію.	4	6
	Разом годин:	58	82

• **Рекомендації щодо організації самостійної роботи здобувачів:**

Заняття під керівництвом викладача будуть мати відчутні результати тоді, коли вони підкреслені систематичною, чітко організованою самостійною роботою. Зміст самостійної роботи залежить від таких факторів, як тривалість навчання, рівень підготовки студента, його індивідуальні якості. В організації самостійних занять студента, необхідно дотримуватися послідовності в роботі, а також рухатись у вивченні матеріалу від простого до складного.

Вимоги, якими студенти повинні керуватися при виконанні самостійної роботи:

- Визначення навчального завдання і конкретних рекомендацій викладача.
- Розподіл часу і застосування системності в організації занять.
- Самоконтроль, аналіз помилок та їх усунення.
- Опрацювання рекомендованої методичної літератури.

Успішному розвитку навичок самостійної роботи здобувача освіти повинні сприяти постійні завдання для домашнього вивчення програми з дисципліни та із систематичною перевіркою цих завдань викладачем в класі.

Рекомендована література

1. Гайденко А. Інструментознавство та основи теорії інструментування: підручник. Х. : Майдан, 2010. 156 с.
2. Голючек М. Ансамбль українських народних інструментів. : навч. посібник I-II частини. К:КНУКіМ, 2003. 108 с.
3. Губар М. Акомпанемент та імпровізація: навчальний посібник. Основа, 2013. 168 с.
4. Гуцал В. Інструментовка для оркестру українських народних інструментів. Київ: Музична Україна, 1988. С. 2–82.

5. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах. (Українська академічна школа): підручник. Київ : НМАУ ім. П. І. Чайковського, 2005. 419 с.
6. Марцинковський С. Інструментознавство / Видання друге. Рівне, 1999. 150 с.
7. Мацієвський І. Ігри й співголосся. Контонація / Музикологічні розвідки. Тернопіль, «Астон». 2002. 170 с.
8. Мацієвський І. Музичні інструменти гуцулів. Вінниця. Нова книга. 2012. 463 с.
9. Пшеничний Д. Аранжування для народних інструментів. Київ, Музична Україна, 1980. 118 с.
10. Пересунько В. Вивчення оркестрових інструментів: методичні рекомендації для студ. і викл. вищ. навч. закл. культ. і мист., керівн. оркестрів / уклад. В. М. Пересунько. Вінниця : Нова Книга, 2012. 64 с.
11. Пшеничний Д. Інструментовка для оркестру народних інструментів. Київ, Музична Україна, 1985. 70 с.
12. Хащеватська С.С. Інструментознавство: підручник для вищих навчальних закладів культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації. Вінниця, 2008. 256 с.
13. Хоткевич Г. Музичні інструменти українського народу. / Гнат Хоткевич. Харків. 2002. 290 с.
14. Черкаський Л. Українські народні музичні інструменти. Київ : Техніка, 2003. 264 с.

Інформаційні ресурси:

www.nbu.gov.ua – веб-сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського (м. Київ)

www.4uth.gov.ua – веб-сайт Державної бібліотеки України для юнацтва

www.chl.kiev.ua – веб-сайт Національної бібліотеки України для дітей

<http://old.dnpb.gov.ua> – веб-сайт Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського

<http://ukrnotes.in.ua/poshuk.php> – ноти та біографії українських композиторів.

Контроль і оцінка результатів навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- історичні відомості музичного інструментарію, його еволюційні шляхи розвитку, побутування та удосконалення;
- класифікацію музичних інструментів за системою Е.Горнбостеля – К.Закса
- художньо-технічні можливості груп типових складів оркестру; стрій, будову, функції інструментів, оркестрових груп, а також приклади характерного використання інструментів в практиці ансамблевого та оркестрового виконавства;
- акустичні, технічні та виражальні властивості музичних інструментів;
- основні прийоми оркестрування інструментальних творів;
- вільно оперувати термінологією методичної оркестрової літератури;

вміти:

- визначати стрій музичних інструментів, співвідносити транспонуючі інструменти з їх реальним звучанням;
- аналізувати фактуру оркестрових творів;
- визначати головні елементи фактури в клавирі і партитурі;
- характеризувати різновиди гомофонної та поліфонічної фактури;
- враховувати штрихові особливості гри на духових і струнних інструментах, витрати дихання та розподіл ведення смичка.

В результаті опанування цією дисципліною студент зможе оволодіти знаннями в роботі над оркестровою партитурою, партитурним аналізом.

Політика щодо контролю навчальних досягнень

Протягом навчання використовується система кредитно-модульного контролю.

Форми контролю знань студентів:

- поточний;
- підсумковий модульний;
- семестровий підсумковий (залік/екзамен).

Оцінювання знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою та шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – А, В, С, D, E, FХ, F).

Критерії поточного оцінювання знань студентів

- 5 А (відмінно) = 100-90 балів
- 4 В-С (добре) = 74-89 балів
- 3 D-E (задовільно) = 60-73 бали
- 2 FХ (незадовільно) = 35-59 з можливістю повторної перездачі
- 1 F (незадовільно) = 1-34 з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Поточний контроль передбачає оцінювання теоретичної підготовки із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на індивідуальних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань.

Правила оцінювання:

Максимальна кількість балів з дисципліни «Інструментознавство» за семестр – 100 балів.

Поточний контроль проводиться впродовж кожного семестру з оцінюванням роботи в класі та самостійної роботи студента.

Одне оцінювання може дорівнювати від 1 до 5 балів.

Максимальний бал поточного контролю становить 80 балів.

За особливу творчу активність нараховуються додаткові бали. За пропуск занять без поважної причини або невідповідності домашні завдання кількість балів знижується:

Нарахування заохочувальних балів (+)		
1.	Стовідсоткове відвідування занять протягом семестру.	+ 5 балів
2.	Творча активність, направлена на пошук додаткової літератури для більш поглибленого опрацювання теми, що вивчається у певному модулі.	+5 балів

Штрафні бали (-)		
1.	Відсутність на заняттях без поважних причин.	-5 балів
2.	Здача модульних та самостійних робіт пізніше призначеного терміну.	-5 балів
3.	Не виконання студентом завдань по самопідготовці	-5 балів

Критерії оцінювання за п'ятибальною шкалою оцінювання для поточного контролю	
«5»	Студент відмінно володіє знаннями про музичні інструменти, їх походження, техніко-виконавські характеристики та використовує широкий арсенал досконалих практичних умінь та навичок інструментування музичного твору; уміє самостійно методично правильно працювати над створенням партитури; самостійно вдосконалює знання у цій галузі.
«4»	Студент має стійкий інтерес до навчальної дисципліни «Інструментознавство» та бажання поглиблювати знання, вміння та навички в цій галузі; дуже добре володіє знаннями про музичні інструменти, їх походження, техніко-виконавські характеристики, однак припускається незначних помилок.
«3»	Студент володіє обмеженими знаннями про музичні інструменти, їх походження, техніко-виконавські характеристики та арсеналом практичних умінь й навичок інструментування.

«2»	Студент на початковому рівні володіє обмеженими знаннями про музичні інструменти, їх походження, техніко-виконавські характеристики та арсеналом практичних умінь й навичок інструментування; з великими труднощами здійснює аналіз партитури музичного твору.
«1»	У студента байдуже ставлення до навчальної дисципліни «Інструментознавство», відсутнє бажання поглиблювати знання, вміння та навички з цієї дисципліни; на примітивному рівні володіє обмеженими знаннями про музичні інструменти, їх походження, техніко-виконавські характеристики.

Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань студентів

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період навчання. Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань студентів здійснюється через проведення диф. заліку або екзамену.

Семестрова оцінка виставляється за умови виконання студентом усіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни та визначається як сума балів, отриманих при здійсненні поточного і підсумкового контролю.

Підсумковий модульний контроль оцінюється: від 1-20 балів³:

Від 1-20 балів (диф. залік)	
16-20 б.	<ul style="list-style-type: none"> - Змістовна, розгорнута і логічна доповідь. - Вміння узагальнювати і робити чіткі висновки. - Правильні і ґрунтовні відповіді на додатково поставлені запитання. - Вичерпне виконання практичних завдань
11-15 б.	<ul style="list-style-type: none"> - Доволі стисла доповідь, невисоке залучення додаткової інформації. - Не завжди чітке формулювання висновків. - Під час відповіді на додаткові запитання та виконанні практичних завдань наявні незначні помилки.

6-10 б.	- Доповідь не повна. Оперування досить узагальненими відомостями. - Недостатню вміння робити висновки. - Суттєві помилки під час відповідей на додаткові запитання та виконанні творчих завдань.
1-5 б.	- Фрагментарне володіння матеріалом, передбаченим програмою вивчення дисципліни.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з освітнього компоненту

Вид роботи здобувача	Модуль 1	
	Кількість оцінювань	Максимальна кількість балів
Практична робота	11	55
Самостійна робота	5	25
Диф. залік	1	20
Екзамен	0	0
Кількість оцінювань/ максимальна (сумарна) кількість балів за модуль	17	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточний контроль														Підсумковий контроль	Разом	
Модуль 1																
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	Залік	100 б
Максимальна кількість 80 балів														Максимальна кількість		
1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	20 б.	
	сам.р			сам.р			сам.р				сам.р			сам.р		
<p>Поточний контроль проводиться: 2 рази за Теми №7 та №14, По 1 рази за кожну з інших тем й щоразу оцінюється від 1 до 5 балів. Контроль самостійної роботи (сам.р)*складає не менше 30% від 80 балів поточного контролю. Максимальний бал поточного контролю 80 балів</p>														<p>Підсумковий контроль проводиться наприкінці 3 семестру у формі диф. заліку та оцінюється від 1 до 20 балів</p>		

Види робіт	Система оцінювання			
<p>Студент відмінно володіє знаннями про музичні інструменти, їх походження, техніко-виконавські характеристики та використовує широкий арсенал досконалих практичних умінь та навичок інструментування музичного твору; уміє самостійно методично правильно працювати над аналізом партитури.</p>	100-90 балів	високий	зараховано	А
<p>Студент має стійкий інтерес до навчальної дисципліни «Інструментознавство» та бажання поглиблювати знання, вміння та навички в цій галузі; дуже добре володіє знаннями про музичні інструменти, їх походження, техніко-виконавські характеристики та арсеналом набутих практичних умінь й навичок однак припускається незначних помилок.</p>	82-89 балів	достатній	зараховано	В

Студент на достатньому рівні володіє знаннями про музичні інструменти, їх походження, техніко-виконавські характеристики та арсеналом набутих практичних умінь й навичок інструментування музичного твору, однак з однак припускається достатньої кількості помилок.	74-81	достатній	зараховано	C
Студент володіє обмеженими знаннями про музичні інструменти, їх походження, техніко-виконавські характеристики та обмеженим арсеналом практичних умінь й навичок аналізу партитури.	64-73	середній	зараховано	D
Студент володіє обмеженими знаннями про музичні інструменти, їх походження, техніко-виконавські характеристики та низьким арсеналом практичних умінь й навичок аналізу партитури.	60-63	середній	зараховано	E
Студент на початковому рівні володіє обмеженими знаннями про музичні інструменти, їх походження, техніко-виконавські характеристики та арсеналом практичних умінь й навичок інструментування; з великими труднощами здійснює аналізу партитури музичного твору.	35-59 незадовільно з можливістю повторної перездачі	початковий	Не зараховано	FX
У студента байдуже ставлення до навчальної дисципліни «Інструментознавство», відсутнє бажання поглиблювати знання, вміння та навички з цієї дисципліни; не володіє початковим рівнем знань про музичні інструменти, їх походження, техніко-виконавські характеристики та Демонструє відсутність практичних умінь й навичок інструментування музичних творів.	1-34 незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		Не зараховано	F

Політика перескладання. Перескладання змістовного модуля здійснюється за бажанням студента один раз за курс вивчення дисципліни з дозволу керівника курсу та дозволу навчальної частини за наявності поважних причин.

Оцінюється як підсумковий контроль. Загальний підсумок за семестр при перескладанні визначається шляхом додавання балів за поточний контроль та балів за перескладання.

Політика відвідування. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За особливу творчу активність нараховуються додаткові бали. За прогул або непідготовлені домашні завдання кількість балів знижується.